

2013. január 15., kedd

P7_TA(2013)0007

A genetikai forrásokra vonatkozó szellemi tulajdon-jogok fejlesztéspolitikai vetületei**Az Európai Parlament 2013. január 15-i állásfoglalása a genetikai forrásokra vonatkozó szellemi tulajdonjogok fejlesztéspolitikai vetületei: a szegénység csökkentésére gyakorolt hatás a fejlődő országokban (2012/2135(INI))**

(2015/C 440/07)

Az Európai Parlament,

- tekintettel a biológiai sokféleségről szóló 1992. évi egyezményre (a CBD),
- tekintettel a genetikai forrásokhoz való hozzáféréséről és a használatukból származó előnyök igazságos és méltányos megosztásáról szóló, a CBD-hez fűzött 2010. évi Nagojai Jegyzőkönyvre,
- tekintettel az élelmezési és mezőgazdasági növénygenetikai forrásokról szóló, 2011. évi nemzetközi szerződésre,
- tekintettel a 2022. évi szabadalmi együttműködési szerződésre,
- tekintettel az őslakos népek jogairól szóló, az ENSZ Közgyűlés által 2007. szeptember 13-án elfogadott ENSZ-nyilatkozatra,
- tekintettel az őslakos és törzsi népekről szóló, 1989. évi 169. számú ILO-egyezményre;
- tekintettel az új növényfajták oltalmáról szóló, Genfben 1991. március 19-én felülvizsgált nemzetközi egyezményre,
- tekintettel a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló, 1995. évi WTO-megállapodásra,
- tekintettel az élelmezési és mezőgazdasági növénygenetikai forrásokról szóló, 2002. évi nemzetközi szerződésre (ITPGR), és az influenzavírusokra vonatkozó, 2011. évi WHO-keretre,
- tekintettel a biotechnológiai találmányok jogi oltalmáról szóló, 1998. július 6-i 98/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvre ⁽¹⁾,
- tekintettel a Biológiai Sokféleség Egyezmény (CBD) részes feleinek 2010. október 18–29. között Nagoyában (Japánban) tartandó 10. konferenciájára készülő uniós stratégiai célkitűzésekről szóló 2010. október 7-i állásfoglalására ⁽²⁾,
- tekintettel a Bizottság az Európai Parlamenthez, a Tanácshoz, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsághoz és a Régiók Bizottságához intézett „Életbiztosításunk, természeti tőkénk: a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia” című közleményére (COM(2011)0244),
- tekintettel a WIPO (a Szellemi Tulajdon Világszervezete) szellemi tulajdonjogokkal, genetikai forrásokkal, hagyományos tudással és folklórral foglalkozó kormányközi bizottságának tevékenységére és jelentéseire,
- tekintettel a műszaki és jogi szakértők csoportja ülésének „A genetikai forrásokra vonatkozó hagyományos ismeretek a hozzáférésre és a használatból származó előnyök megosztására vonatkozó nemzetközi rendszer kontextusában” című jelentésére (UNEP/CBD/WG-ABS/8/2, 2009),
- tekintettel „A genetikai forrásokra vonatkozó szellemi tulajdonjogok és a szegénység elleni fellépés” című, az Európai Parlament Fejlesztési Bizottsága által megrendelt 2011. évi tanulmányra,
- tekintettel a vizes élőhelyek megőrzéséről szóló, 1971. évi ramsari egyezményre,

⁽¹⁾ HL L 213., 1998.7.30., 13. o.⁽²⁾ HL C 371. E, 2011.12.20., 14. o.

2013. január 15., kedd

- tekintettel a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről (CITES) szóló 1973. évi egyezményre,
- tekintettel eljárási szabályzata 48. cikkére,
- tekintettel a Fejlesztési Bizottság jelentésére, valamint a Nemzetközi Kereskedelmi Bizottság és a Jogi Bizottság véleményére (A7-0423/2012),
- A. mivel a világ városi és vidéki környezetben élő szegényei 70 %-ának túlélése és jóléte közvetlenül a biológiai sokféleségtől függ;
- B. mivel a Biológiai Sokféleség Egyezmény (CBD) főbb céljai a biológiai sokféleség védelmének és fenntartható felhasználásának ösztönzése, valamint e felhasználást akadályozó tényezők felszámolása;
- C. mivel a genetikai források és a hozzájuk kötődő hagyományos tudás birtokában lévők gyakran a biológiai sokféleségben gazdag fejlődő országokban élnek;
- D. mivel a CBD-folyamat részeként elfogadott nemzeti hozzáférési és haszonmegosztási jogszabályok a biológiai források engedély nélküli kutatásának és elbirtoklásának problémájára kerestek választ;
- E. mivel a „bioklódkodás” fogalma alatt általában az olyan ipari tevékenységet értjük, amikor az őslakos népek hagyományos tudását vagy genetikai forrásait engedély nélkül, illetve a származási ország kompenzálása nélkül magánosítják és szabadalmazzatják;
- F. mivel a Biológiai Sokféleség Egyezmény és annak Nagojai Jegyzőkönyve előírja a biológiai kutatók számára, hogy a genetikai forrásokhoz köthető hagyományos tudást illetően a származási országoktól vagy a helyi és őslakos közösségektől kérjenek „előzetes tájékoztatáson alapuló jóváhagyást”, illetve az említett szereplőkkel jussanak kölcsönös megállapodásra, valamint osszák meg a biológiai kutatásból származó hasznokat a származási országokkal és közösségekkel;
- G. mivel a Biológiai Sokféleség Egyezmény keretében kialakulóban lévő hozzáférési és haszonmegosztási rendszer több intézmény – a WTO és a szellemi tulajdon-jogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló megállapodása (WTO-TRIPS), a Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO), az Élelmiszeri és Mezőgazdasági Szervezet (FAO), az Új Növényfajták Oltalmára Létesült Nemzetközi Szövetség (UPOV), az Egészségügyi Világszervezet (WHO) – részvételével, egymást kiegészítő jelleggel működik;
- H. mivel a hozzáférés és haszonmegosztás szabályozását számos emberi jogi eszköz, így az 1948. évi Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, az 1966. évi Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, valamint az 1966. évi Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya is tükrözi;
- I. mivel a WTO-TRIPS 27. cikke (3) bekezdésének b) pontja felhatalmazza az egyes országok vezetését arra, hogy a növényeket, állatokat és a lényegileg biológiai folyamatokat kizárja a szabadalmaztatás lehetősége alól, míg a mikroorganizmusok, valamint a nem biológiai és mikrobiális folyamatok szabadalmaztathatók maradnak;
- J. mivel a biológiai sokféleség egy sor ökoszisztéma-szolgáltatást biztosít, például a helyi vízellátást, élelmiszert, valamint a megélhetéshez és az éghajlat-szabályozáshoz szükséges anyagokat; mivel a környezet károsodása új kihívásokat állít számos olyan faj és genetikai forrás megőrzése és fenntartható hasznosítása elé, amelyek az élelmiszerbiztonság és a fenntartható mezőgazdasági fejlődés alapját képezik;
- K. mivel az ENSZ Élelmiszeri és Mezőgazdasági Szervezetének égisze alatt elfogadott, a növénygenetikai források élelmiszeri és mezőgazdasági felhasználásáról szóló nemzetközi egyezmény (ITPGR) célja az élelmiszeri és mezőgazdasági rendeltetésű növénygenetikai források megőrzése és fenntartható használata, valamint az alkalmazásukból fakadó hasznoknak a Biológiai Sokféleség Egyezménnyel összhangban történő tisztességes és méltányos megosztása;
- L. mivel az OECD tagállamai nagyban támaszkodnak a külföldről érkező genetikai forrásokra elsősorban a növénytermesztésben, ami alapvetően fontossá teszi a nemzetközi együttműködést a genetikai erőforrások védelmét és fenntartható használatát illetően;

2013. január 15., kedd

- M. mivel becslések szerint a világ népességének háromnegyede a hagyományos természetgyógyászatra támaszkodik, és a szintetikus gyógyszerek megközelítőleg fele természetes összetevőket tartalmaz;
- N. mivel számos nemzetközi egyezmény és megállapodás, köztük a Biológiai Sokféleség Egyezmény, a növénygenetikai források élelmezési és mezőgazdasági felhasználásáról szóló nemzetközi egyezmény, az őslakos népek jogairól szóló nyilatkozat (DRIPS) és az immateriális kulturális örökség védelméről szóló Unesco-egyezmény foglalkozik a hagyományos tudás kérdésével;
- O. mivel Biológiai Sokféleség Egyezmény 8. cikkének j) pontja előírja a részes felek számára a hagyományos tudás tiszteltben tartását, megőrzését és fenntartását, valamint „támogatja e tudás ... felhasználásából származó előnyök igazságos megosztását”;
- P. mivel az őslakos népek jogairól szóló 2007. évi ENSZ-nyilatkozat megerősíti az őslakos népeknek a hagyományos tudás megőrzésére, ellenőrzésére, védelmére és fejlesztésére vonatkozó jogát;
- Q. mivel 2009-ben a WIPO Általános Közgyűlése olyan nemzetközi eszköz kidolgozására utasította a kormányközi konferenciát, amely védelmet biztosít a genetikai források, a hagyományos tudás és a hagyományos kulturális kifejezések számára;

I. A genetikai sokféleség és a millenniumi fejlesztési célok

1. emlékeztet arra, hogy közvetlen összefüggés van a biológiai sokféleség védelme és a millenniumi fejlesztési célok, különösen a súlyos szegénység és éhínség felszámolására irányuló 1. számú millenniumi fejlesztési cél megvalósítása között; rámutat, hogy az egészséges biológiai sokféleség és ökoszisztémák mennyire fontosak a mezőgazdaság, az erdőgazdálkodás és a halászat számára a fenntartható fejlesztés szempontjából;
2. hangsúlyozza, hogy a CBD jelentősen eltér az egyéb nemzetközi környezetvédelmi megállapodásoktól, amennyiben az igazságosságnak, a méltányosságnak és a tisztességességnek jól meghatározott és prominens szerepet ad a biológiai sokféleség védelmét és felhasználását illetően;
3. rámutat, hogy bár a „biokalizkodás” fogalmára nincs általánosan elfogadott meghatározás, az alatt érthetjük a hagyományos tudás és a genetikai források jogtalan eltulajdonítását és/vagy az abból származó jogellenes üzleti hasznosítást, és hangsúlyozza, hogy folytatni kell a munkát a genetikai forrásokra vonatkozó szellemi tulajdonjogok terén a jogi terminológia tisztázása és egységesítése, és különösen a biokalizkodás fogalmának mérvadó számadatokon alapuló meghatározása érdekében;
4. felhívja a figyelmet a gyógyszerekhez való hozzáférést, a generikus gyógyszerek előállítását és a gazdálkodók vetőmaghoz jutását illetően a fejlődő országokban a genetikai források és a hagyományos tudás kapcsán felmerülő szellemi tulajdonjogi kihívásokra; ennek megfelelően hangsúlyozza, hogy a szellemi tulajdonjogokhoz kapcsolódó uniós kereskedelempolitikának összhangban kell állnia a politikák fejlesztési célú koherenciáját illetően az EU Szerződésben foglalt célkitűzésekkel;
5. emlékeztet arra, hogy a CBD és a Nagojai Jegyzőkönyv alkotják a hozzáférés és a hasznosítás fő felügyeleti keretét; rámutat, hogy a WTO, a FAO, a WHO és a WIPO is érdekelt a szellemi tulajdonjogokkal, a genetikai forrásokkal és a szegénység csökkentésével kapcsolatos fellépésekben, így nem mindig egységes a CBD-rendszer alkalmazását illető hozzáállás; kitart amellett, hogy e nemzetközi intézményeknek támogatniuk, nem pedig hátráltatniuk kell a CBD-rendszert;
6. újfent elismeréssel szól azon mérföldkövekről, amelyeket a bennszülött népek genetikai és egyéb erőforrásaikkal, illetve az ezekhez fűződő hagyományos népbölcsességgel kapcsolatos jogainak nemzetközi védelme tekintetében sikerült elérni, ahogyan ez az őshonos népek jogainak védelméről szóló ENSZ-nyilatkozatban, a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) 169. számú egyezményében, a CBD 8. cikkének (j) pontjában, illetve a hozzá csatolt Nagojai Jegyzőkönyvben szerepel; aggodalmának ad hangot az iparilag előállított – azaz a szellemi tulajdonjog által védett – magok csaknem kizárólagos, a hagyományos magfajták rovására menő piaci uralmának következtében fellépő genetikai erózió miatt;

Mezőgazdaság és egészségügy

7. rámutat, hogy az élelmezési és mezőgazdasági genetikai források (GRFA) széles skálájára van szükség az ökoszisztéma-szolgáltatások megfelelőbb biztosítása érdekében; hangsúlyozza, hogy a GRFA használata alapvetően fontos az élelmezésbiztonság, a mezőgazdasági és környezeti fenntarthatóság, valamint az éghajlatváltozási kihívások kezelése szempontjából;

2013. január 15., kedd

8. hangsúlyozza, hogy az 1. számú millenniumi fejlesztési cél elérése többek között a mezőgazdasági ökoszisztémákkal való gazdálkodás módjától függ; ezzel összefüggésben hangsúlyozza, hogy míg a mezőgazdaság által a környezetre gyakorolt esetleges káros hatások csökkentéséhez szükség van a növények genetikai sokféleségére a jobb ökoszisztéma-szolgáltatások biztosítása érdekében, a termények változatossága révén különösen a szegényebb kistermelőknek nyílik módjuk étrendjük és bevételi forrásaik változatosabbá tételére; ehhez hasonlóan hangsúlyozza, hogy a növények genetikai sokfélesége hozzájárul az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz;

9. emlékeztet arra, hogy a termesztett növények az uniós tagállamok élelmezésbiztonsága szempontjából fontos vadon élő fajtái többnyire a fejlődő országokban lelhetők fel; sürgeti az Uniót, hogy az UPOV-egyezmény által ráruházott hatáskörön belül tartózkodjon olyan jogszabályok bevezetésétől, amelyek ellehetlenítik a gazdálkodók megélhetését a betakarított vetőmagokból, mivel ez sértené az élelemhez való jog elvét a fejlődő országokban;

10. emlékeztet arra, hogy az új növényfajták oltalmáról szóló egyezmény „mezőgazdasági termelőkre vonatkozó kivétele” különösen fontos a fejlődő országok számára, mivel e kivételnek köszönhetően a mezőgazdasági termelők a hagyományos élelmezési célok érdekében félretehetik az új fajtákból származó vetőmagokat és ismét elvethetik azokat (ezzel fokozva az élelmezésbiztonságot); sajnálatának ad hangot ugyanakkor amiatt, hogy jöllehet a fejlődő országoknak érdekében áll a növénytermesztőknek biztosított jogok alóli mentességek fenntartása és kiterjesztése, az új növényfajták oltalmáról szóló egyezmény egymást követő reformjai csorbították a mezőgazdasági termelők jogait;

11. megjegyzi, hogy a FAO vezető szerepet játszik az élelmiszerek és a mezőgazdaság szempontjából releváns, különleges hozzáférési és haszonmegosztási rendszerek kialakításában; felszólítja az Uniót a fejlődő országok azon kéréseinek támogatására, miszerint biztosítsák a FAO új ágazati mechanizmusai/eszközei útján történő megfelelő haszonmegosztást, valamint a Biológiai Sokféleség Egyezménynek és az ehhez tartozó Nagojai Jegyzőkönyvnek való megfelelést az említett eszközökkel való fokozott szinergia mellett;

12. emlékeztet arra, hogy a genetikai források – többek között gyógynövények formájában – jelentős mértékben hozzájárulnak a gyógyszeripari kutatáshoz és fejlesztéshez és a gyógyszerekhez való hozzáféréshez; megerősíti, hogy a szellemi tulajdonjogok nem hátráltathatják a megfizethető árú gyógyszerekhez való hozzáférést, különösen ha e szellemi tulajdonjogok a fejlődő országokból származó genetikai forrásokon alapulnak;

13. felszólítja az Uniót, hogy az uniós politikák fejlesztési célú koherenciájával összhangban ne próbálja a fejlődő országokat, és különösen a legkevésbé fejlett országokat arra ösztönözni, hogy kétoldalú megállapodásokon keresztül messzemenő szellemi tulajdon-jogi standardokat fogadjanak el például a vetőmagok és a gyógyszerek tekintetében;

14. hangsúlyozza, hogy a biokalózkodás elleni fellépés érdekében a mezőgazdaságban és az egészségügyben végre kell hajtani és korszerűsíteni kell a többoldalú hozzáférésre és a haszonmegosztásra vonatkozó hatályos megállapodásokat, többek között az növénygenetikai források élelmezési és mezőgazdasági felhasználásáról szóló nemzetközi szerződést (ITPGR) – például annak átgondolása révén, hogy milyen új módokon biztosíthatók források a haszonmegosztást biztosító alap számára –, illetve az influenzajárvány-készültségről a WHO által rendezett kormányközi ülést;

15. véleménye szerint a harmonizálásra törekvő ezutáni két- és sokoldalú megállapodásokhoz, különösen a szabadalmi jogokat illető kivételek és korlátozások érvényére vonatkozóakhoz, alapos vizsgálatra van szükség fejlesztési szempontból, hogy a közegészség érdekében megteremtjük a globális méltányosságot a TRIPS-egyezményről szóló dohai nyilatkozat (6) bekezdésének végrehajtása szellemében, megóvva a helyi szakértelmet, illetve – a növény-nemesítők jogai tekintetében – garantálva a magokhoz jutást;

II. Az őslakos és helyi közösségek hagyományos tudásra vonatkozó jogai

16. rámutat, hogy hagyományos tudás alatt az egyes őslakos és helyi közösségek birtokában lévő, az adott régió vagy ország társadalmá által is használt tudást értjük; rámutat arra, hogy a hagyományos tudás magában foglalja az immateriális értékeket is, és kiemelt fontosságúnak tartja a kulturális örökség megőrzését, beleértve annak valamennyi kifejezési formáját, azaz szociális, vallási, kulturális és tájképi értékeit;

17. rámutat, hogy a világ népességének háromnegyede a hagyományos, növényeken alapuló természetgyógyászatra támaszkodik, úgy véli ezért, hogy a biokalózkodás jelensége kellően indokolja, hogy a hagyományos tudást védeni kell, különösen ha az az ipar számára gazdasági értékkel bíró genetikai forráshoz kapcsolódik;

18. rámutat, hogy a hagyományos tudás értékét veszélyes lenne pusztán kereskedelmi szempontok alapján megítélni; felhívja a figyelmet arra, hogy a jelenlegi szellemi tulajdonjogi keret nem alkalmazható egy olyan heterogén csoportra, mint a hagyományos tudás őrzői; hangsúlyozza ezért egy a helyi közösségek különféle érdekeit oltalmazó és a szokásjogot is tükröző sui generis nemzetközi szellemi tulajdonjogi rendszer kialakításának szükségességét;

2013. január 15., kedd

19. aggodalommal jegyzi meg, hogy a hagyományos tudás birtokosai által tapasztalt nehézségek közé tartozik a nyomon követés és a végrehajtás, így a jogsértések megtörténének felderítése és a kellő idejű jogorvoslat elérése; sajnálatának ad hangot e tekintetben amiatt, hogy a genetikai forrásokhoz kötődő hagyományos tudásról a Nagojai Jegyzőkönyv nyomon követési intézkedései nem rendelkeznek, mivel az ellenőrzési ponton nem kötelező nyilvánosságra hozni a felhasznált hagyományos tudásra vonatkozó információkat, míg a nemzetközileg elismert megfelelési tanúsítvány nem tér ki a genetikai forráshoz kötődő hagyományos tudásra, ami korlátozza az adott hagyományos tudással kapcsolatos biokalózkodás visszakeresési lehetőségét; úgy véli, hogy a Nagojai Jegyzőkönyv végrehajtása során az EU-nak a hagyományos tudást legalább olyan szintű védelemben kellene részesítenie, mint a genetikai forrásokat;

20. hangsúlyozza, hogy a genetikai forrás és az ahhoz kapcsolódó hagyományos tudás védelmét szolgáló szabályozásnak meg kell felelnie az őslakos népek jogainak előmozdítását és tiszteletben tartását szolgáló, az őslakos népek jogairól szóló, 2007. évi ENSZ-nyilatkozatban (UNDRIP), valamint az őslakos és törzsi népekről szóló 169. számú, 1989. évi ILO-egyezményben megállapított nemzetközi kötelezettségeknek;

21. elismeri a szellemi tulajdonjog és a szabadalmi rendszer által az innováció, a technológiaátadás és -terjesztés során jólétet és fejlődést eredményező módon – az érintett felek, a genetikai erőforrások és származékaik, valamint a hozzájuk kapcsolódó hagyományos tudás szolgáltatói, tulajdonosai és felhasználói kölcsönös előnyére – játszott potenciális szerepet, miközben hangsúlyozza, hogy meg kell akadályozni a szellemi tulajdonjogok és a szabadalmi rendszer káros hatását arra nézve, hogy a bennszülött népek és helyi közösségek miként alkalmazzák a hagyományos tudást, saját jogszabályaikat, gyakorlatukat és tudásrendszerüket, illetve arra nézve, hogy mennyire képesek a genetikai forrásokra vonatkozó tudásukat használni, fejleszteni, alkotni és óvni; rámutat, hogy bizonyos körülmények között az őshonos lakosok a felek között kötendő szerződést tarthatják jobban megvalósítható megoldásnak az előnyökben való osztozásra és érdekeik védelmére, úgy, hogy közben a környezetet is megóvják és a társadalmi és gazdasági károkat is megelőzik például biztonsági záradékok segítségével;

III. A biokalózkodás elleni fellépés – a jövő útja

22. rámutat, hogy a biokalózkodás annak tudható be, hogy a fejlődő országokban nincs nemzeti szabályozás, valamint jogérvényesítési és ellenőrzési mechanizmus, ezért biztosítani kell, hogy a genetikai források felhasználására a származási ország hozzáférési és haszonmegosztási jogszabályainak megfelelően, az előzetes tájékoztatáson alapuló jóváhagyásra vonatkozó előírás betartása mellett és kölcsönös megállapodások alapján kerüljön sor; üdvözli e tekintetben a Bizottság által benyújtott rendeletjavaslatot, amelynek célja a genetikai forrásokhoz való hozzáféréstől és a hasznosításukból fakadó előnyök igazságos és méltányos megosztásáról szóló Nagojai Jegyzőkönyv végrehajtása; ehhez hasonlóan kitar annak jelentősége mellett, hogy jogviták esetében hatékony jogorvoslati mechanizmust kell biztosítani, valamint garantálni kell az igazságszolgáltatáshoz való jogot;

23. emlékeztet arra, hogy a jegyzőkönyv hatékony végrehajtása a fejlődő és fejlett országok jövőbeni intézkedéseitől egyaránt függ; megjegyzi, hogy a fejlődő országokban a hozzáférési és haszonmegosztási jogszabályok kidolgozása az előfeltétele annak, hogy a felhasználó országokat kötelezni lehessen az előzetes tájékoztatáson alapuló jóváhagyásra vonatkozó előírások betartására; rámutat ugyanakkor arra, hogy ez a kérés valódi kihívást jelent számukra, mivel annak teljesítése alapvető jogi és intézményi kapacitásépítést igényel;

24. hangsúlyozza, hogy a CBD célkitűzései csak akkor valósíthatók meg, ha a haszon igazságos és méltányos megosztása biztosítva van; sürgeti az EU-t és a tagállamokat, hogy a biokalózkodás elleni fellépés és a genetikai források igazságos és méltányos felhasználásának fokozása érdekében szólítson fel a Nagojai Jegyzőkönyv mihamarabbi ratifikációjára; hangsúlyozza az uniós fejlesztési együttműködés abban játszott szerepét, hogy a hozzáférési és haszonmegosztási kérdésekben az Unió a fejlődő országok számára jogi és intézményi kapacitásépítési segítséget nyújtson; úgy véli, hogy támogatást kell nyújtani a fejlődő országok számára a hagyományos tudással kapcsolatos adatbázisok építése és a szabadalombejelentési rendszerek megértése tekintetében;

25. hangsúlyozza, hogy az alapvető biológiai folyamatok szabadalmaztatásáról szóló, 2012. május 10-i állásfoglalása⁽¹⁾ fényében a nemesítés terén a túlságosan kiterjedt szabadalmi oltalom akadályozhatja az innovációt és fejlődést, és káros következményekkel járhat e nemesítők számára, mivel akadályozhatja a genetikai forrásokhoz jutást;

⁽¹⁾ Elfogadott szövegek, P7_TA(2012)0202.

2013. január 15., kedd

A genetikai forrásokkal és a hagyományos tudással kapcsolatos adatbázisok és nyilvánosságra hozatali előírások javítása

26. rámutat, hogy a fejlődő országok olyan kötelező erejű szabályozásra irányuló javaslatot terjesztettek elő, amelynek értelmében a szabadalmat bejelentőknek: a) nyilvánosságra kell hozniuk a találmányban felhasznált genetikai források és azokhoz kötődő hagyományos tudás származási helyét és eredetét, b) bizonyítaniuk kell, hogy a származási ország illetékes hatóságai az ismeretek birtokában előzetes hozzájárulásukat adták, és c) bizonyítaniuk kell a haszon igazságos és méltányos megosztását, és ezt nemzetközi származási tanúsítványban kell rögzíteniük;

27. sajnálatának ad hangot amiatt, hogy nem állnak rendelkezésre áttekinthető statisztikák a biokalózkodásról és a jogtalan elbirtoklásokról, és felszólít az e területen folytatott uniós kutatás és tájékoztatás fokozására a helyzet orvoslása érdekében; hangsúlyozza továbbá, hogy a hozzáférési és haszonmegosztási szerződések száma és tartalma tekintetében pontosabb adatokra van szükség; úgy véli, hogy ezeket az adatokat a Biológiai Sokféleség Egyezmény szerinti információcsere-mechanizmus révén kialakított bejelentési és adatbázisrendszeren keresztül is lehetne gyűjteni;

28. úgy véli, hogy egy kötelező erejű eszközzel lehet a leghatékonyabban biztosítani azt, hogy a felhasználó országok végrehajtsák a szellemi tulajdonjogi rendszer biológiai sokféleséggel kapcsolatos intézkedéseit; intézkedésekre szólít fel annak érdekében, hogy a szabadalom bejegyzését attól tegyék függővé, hogy a szabadalmi bejelentés megfelel-e a genetikai források/hagyományos tudás eredetének nyilvánosságra hozatalára vonatkozó kötelező előírásnak; hangsúlyozza, hogy a nyilvánosságra hozatal során bizonyítani kellene azt is, hogy a kérdéses genetikai forráshoz/hagyományos tudáshoz a vonatkozó szabályok szerint jutottak-e (az ismeretek birtokában adott előzetes hozzájárulás, kölcsönösen elfogadott feltételek);

29. hangsúlyozza, hogy a nyilvánosságra hozatali követelményeket előíró nemzetközi eszköz és a genetikai források védelmét szolgáló adatbázis nem helyettesíti a nemzeti szintű hatékony hozzáférési és haszonmegosztási mechanizmust;

30. úgy véli, hogy a genetikai forrásokat vagy az azokhoz kapcsolódó hagyományos tudást alkalmazó vállalatok közvetlen értesítése, a megfelelőségi tanúsítványok alkalmazása és a nemzeti igazságszolgáltatáson belüli vagy azon kívüli eljárási lehetőségek feltárása szintén hatékonyan hozzájárulhat a biokalózkodással kapcsolatos lehetséges esetek számának visszaszorításához;

31. úgy véli, hogy egy világos és összefüggő szellemi tulajdonjogi rendszer hozzájárulna a fejlődő országokban a tudás megalapozásához és terjesztéséhez a helyi vállalkozások, kutatás, oktatás javára és a szegénység visszaszorítására;

Egy egységes globális felügyeleti rendszer kialakítása

32. ragaszkodik ahhoz, hogy a WTO-TRIPS-nek összeegyeztethetőnek kell lennie a CBD-Nagojai Jegyzőkönyvvel, és ezért alapvetően fontosnak tartja, hogy kötelező előírásokat vezessenek be a genetikai források eredetének a szabadalmi eljárás során történő nyilvánosságra hozatalára vonatkozóan, aminek révén ellenőrizhető lenne, hogy azok felhasználására jogszerűen, az előzetes tájékoztatáson alapuló jóváhagyásra vonatkozó előírás betartása mellett és kölcsönösen megállapodás alapján került-e sor;

33. rámutat, hogy a kötelező előírásokat a WTO-TRIPS megállapodás módosítása révén, illetve a WIPO égisze alatt lehetne bevezetni a genetikai források, a hagyományos tudás és a hagyományos kulturális kifejezések hatékony védelmét célzó új nemzetközi jogi eszköz(ök) kidolgozására vonatkozó, folyamatban lévő megbeszélések keretében; felszólítja az EU-t különösen arra, hogy a politikák fejlesztési célú koherenciájával összhangban támogassa a fejlődő országok arra irányuló kérését, hogy a WTO-TRIPS egyezményt egészítsék ki egy új 29a. cikkel, amely a Nagojai Jegyzőkönyvvel összhangban a genetikai források és/vagy a kapcsolódó hagyományos tudás eredetének nyilvánosságra hozataláról rendelkezik; első lépésként üdvözlő e tekintetben, hogy a genetikai forrásokhoz való hozzáféréstől és a hasznosításukból származó előnyök megosztásáról szóló uniós rendelettervezet kötelezően előírja a genetikai források és a kapcsolódó hagyományos tudás származásának szabadalmi bejelentésekben való feltüntetését;

2013. január 15., kedd

34. kéri a Bizottságot, hogy adjon utasítást a WIPO IGC-ben és a TRIPS felülvizsgálatán dolgozó tárgyalóknak, hogy kiindulópontul a Nagojai Jegyzőkönyvet tekintsék, illetve, hogy a tárgyalások során igyekezzenek a CBD⁽¹⁾ és az ahhoz kapcsolódó Nagojai Jegyzőkönyv, a WIPO, a TRIPS, az ITPGRFA⁽²⁾ és az UPOV⁽³⁾ – valamint a tengeri genetikai erőforrások tekintetében az UNCLOS⁽⁴⁾ – jogi kereteinek egyeztetésére; megjegyzi, hogy a TRIPS-megállapodás átmenetileg kizárja a legkevésbé fejlett országokat⁽⁵⁾; hangsúlyozza, hogy ezt a hozzáállást fenn kell tartani a CBD-ből és a nagoyai folyamatból következő minden felülvizsgálatra való tekintettel;

35. örömmel fogadja a szigorúan kereskedelmi alapon működő testületek helyett alternatívát kínáló kezdeményezéseket, amelyek egyike például a Global Biodiversity Information Facility (GBIF, a biológiai sokféleséggel kapcsolatban az egész világra kiterjedő információs létesítmény), amely a különféle kormányok, szervezetek és más nemzetközi szereplők globális együttműködése révén a biológiai sokféleséggel kapcsolatos adatokhoz való ingyenes és nyílt hozzáférést támogatja;

36. tudomásul veszi a WIPO (a Szellemi Tulajdon Világszervezete) szellemi tulajdonjogokkal és genetikai forrásokkal foglalkozó kormányközi bizottságának munkáját, és uniós szinten is hasonló intézkedésekre és következetes meghatározásokra bátorít;

o

o o

37. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak és a Bizottságnak.

⁽¹⁾ Egyezmény a biológiai sokféleségről

⁽²⁾ Nemzetközi egyezmény az (élelmezési és mezőgazdasági) növénygenetikai erőforrásokról

⁽³⁾ Nemzetközi egyezmény az új növényfajták oltalmáról

⁽⁴⁾ Az ENSZ Tengerjogi Egyezménye

⁽⁵⁾ TRIPS, 66. cikk (1) bekezdés; A Tanács 2005. november 29-i TRIPS-határozata